

Příběh muzejního předmětu

Kterak sklářská pánev do muzea putovala

Když jsem na neformálním setkání u příležitosti Mezinárodní muzeologické konference v Praze kolegům vyprávěla příběh kuriozního „příchodu“ sklářské pánve do sbírek muzea v Tachově, bylo mi řečeno: „To je na příběh muzejního předmětu pro Věstník AMG“.

Zkusím se tedy o tuto zajímavou a pro nás zúčastněné někdy úsměvnou a někdy nervy drásající, v každém případě však vysilující, vzpomínku podělit.

Není příliš známou skutečností, že území při hranicích s Bavorskem, pohoří Český les, bylo ve století 17., 18. a částečně i 19. spojeno se sklářskou produkcí. Vyrábělo se zde však především tabulové sklo a z něho pak často zrcadla. Výrobky se nedochovaly a výroba začala již ve století 18. pomalu upadat. Výrobní objekty se nacházely v samé blízkosti státní hranice, v území, které bylo po vytvoření železné opony pro běžného smrtelníka nepřístupné. Řada bývalých výrobních provozů i celých vesnic byla navíc v 50. letech 20. století srovnána se zemí, aby neposkytovaly úkryt případným „narušitelům“ hranice. A tak nejen poznání těchto míst, ale i poznání jejich mimo jiné i sklářské minulosti, které umožnil až pád železné opony, bylo pro badatele let 90. lákavou výzvou. Na území Českého lesa se této problematice věnoval domažlický badatel a nakladatel Zdeněk Procházka, který s muzeem v Tachově spolupracoval již od poloviny let 80. Na výzkum zaniklých skláren Českého lesa a následnou prezentaci formou výstavy získalo muzeum v roce 1998 grant z programu Phare. Při svých toulkách v pohraničí objevil Zdeněk Procházka ve zcela zaniklé a zbořené České Vsi sklep a v něm zachovalou sklářskou pánev. Od nálezů nebylo daleko k nápadu přestěhovat ji do muzea v Tachově a učinit z ní nejzajímavější exponát připravované výstavy.

A tady náš příběh začíná. Představte si kameninovou nádobu o průměru 75 cm, výšce 80 cm, tloušťce stěny 4 cm s cca 20 centimetrovou vrstvou ztuhlé sklené hmoty na dně a s odhadovanou váhou 150 – 200 kg. A dále si představte jedno malé okresní muzeum s necelými 10 zaměstnanci, většinou ženami. Muži byli zastoupeni jedním botanikem toho času ve stavu nemocných a jedním údržbářem ve vyšším věku a částečném invalidním důchodu. Nezbývalo než se ohlédnout po přátelích muzea. Ale vždyť to znáte, to jsou většinou intelektuálové ve volném čase navštěvující spíše knihovny než fitcentra. Svou pomoc nabídl divadelní spolek Komedyjanti. Koneckonců proč ne, řekli jsme si. My vám půjčujeme makety zbraní, tak vy nám na oplátku půjčíte mužské. V den D se místo čtyř dostavili tři a navíc to vypadalo, že byla porovnána váha jednotlivých členů souboru a vybráni byli ti z dolní části tabulky, snad aby je auto uvezlo. Naše zděšení bylo upřímné, neboť bylo jasné, že tenhle ansámbl úkol nezvládne. Náhle přišel spásný nápad, máme známého, který má sílu jako Herkules a do práce je jako drak, ovšem stejně kladný vztah má i k pivu, vínu rumu a jiným destilátům. Čtyři odpoledne, to už by mohl být ve své oblíbené hospůdce a ještě by nemusel být svým „koníčkem“ zmožen. Rychle telefonní seznam, najít číslo hospody a modlit se. Štěstí stálo při nás: „Jo teď jsem přišel a dal si první, co mám s váma dělat, dopiju, skočím si domů pro boty, mám pantofle, a za 15 minut sraz u muzea.“ Dorazili jsme až na samu hranici, auto zanechali pod hrbolatým vrškem, který kdysi býval vesnicí a jehož porost umně skrýval cihly a jiné pozůstatky rozbořených domů. Našli jsme vstup do sklepa, v němž byla pánev ukryta. Průměr vstupu byl cca o 20 – 30 větší než průměr pánve – tedy dost malý pro jakékoli manévrování. Terén byl rozbahněný a kluzký. Pánev, jak již bylo řečeno, těžká. Dvě hodiny za pomoci přístroje zvaného „hup-cuk“ se pánové snažili dostat pánev ven. Úsilí bylo korunováno úspěchem. Ale tím to nekončilo. Jak dostat pánev, která byla místy popraskaná a celá nasáklá vlhkostí, dolů z hrbolatého kopce a nerozbit jí? Unést se nedala, kutálet ji po hrbolech taky nešlo. Nakonec bylo rozhodnuto za dva dny expedici zopakovat. Vzít s sebou kobercovou pásku, jí pánev omotat a tím jí zpevnit a zajistit před rozbitím při transportu s kopce. Domluveno, rozhodnuto. Poučení předchozím problémem s absencí silných mužů a odmítnutí „Herkulem“, který měl jinou práci, jsme pátrali v paměti po dalších

použitelných silácích. Los padl na známého dřevorubce a jak se posléze ukázalo, byla to volba dobrá. Herci s sebou tentokrát vzali jednoho silného a manuálně zdatného (je vidět, že múza Thalie dokáže obloudit i skutečné muže). Dojeli jsme opět na místo určení, za autem připojen vozík. Chystali jsme kobercové pásy, že budeme pánev omotávat. My mínili, dřevorubec však rozhodl jinak. Odpojil vozík, čapl ho jednou rukou a se slovy : „ Tlačte“ ho jako pírkem vytáhl na kopec až k pánvi. Tam byla pánev za pomoci páky a nakloněné roviny vpravena do vozíku. Ten opět dřevorubec za pomoci ostatních pánů svezl k autu. A jelo se zpět do okresního města. Věděli jsme, že dřevorubec se stěhování do muzea neúčastní, neboť své svaly slíbil zase někde jinde. Trnuli jsme tedy jak těžký a poměrně křehký předmět dostaneme do patra, kde se výstava měla konat. Zde se dostal ke slovu herec- svalovec a pracant. Ke schodům to šlo lehce, pomohl rudlík. Čekalo nás však dvakrát deset schodů a některým z nás tuhl úsměv na rtech. Hlavní aktér však ani chvíli neváhal, nechal pánev na rudlíku, požádal o dřevěný silný hranol, použil ho jako páku a během deseti minut byl předmět na místě určení.

Stojí tam dodnes, protože tohle místy nervy drásající stěhování už nechce nikdo opakovat, i když, kupodivu, všichni zúčastnění přátelé s námi pořád ještě kamarádí.

Publikováno ve Věstníku AMG ČR v roce 2009

Autor: Jana Hutníková